

Ομιλία επί τη τελετή αποφοίτησης των μαθητών
της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής ΙΑΚ 2020

Μακαριώτατε, σεβαστά μέλη της επιτροπής της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της ΙΑΚ κύριοι Νίκο Λακκούφη πρόεδρε της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Παναγίας Φανερωμένης και Γιάγκο Ευθυμιάδη πρόεδρε της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Αγίας Σοφίας και αγαπητέ κύριε Ανδρέα Κουκκίδη, αγαπητέ συνδιδάσκαλε της Βυζαντινής Μουσικής Κυριάκο Σωφρονίου, σεβαστοί πατέρες, αγαπητοί ιεροψάλτες, αγαπητοί μαθητές της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής, εκλεκτοί προσκεκλημένοι,

Με την ευλογία του Θεού και τις ευχές του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου μας βρισκόμαστε εδώ για την δεύτερη τελετή αποφοίτησης της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, μετά την επανίδρυσή της με απόφαση του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου μας, το 2014.

Είναι με ιδιαίτερη χαρά που βρισκόμαστε σε αυτό τον χώρο, γιατί η παρουσία όλων σας εδώ, μας γεμίζει με δύναμη να συνεχίσουμε το έργο μας για το καλό της Σχολής της Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, αλλά και για το καλό της Βυζαντινής Μουσικής στον τόπο μας. Εδώ σε αυτό τον χώρο πριν από σαράντα και πλέον χρόνια, ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος, απένειμε τα πτυχία της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου. Έτσι με αυτό τον τρόπο καταμαρτυρείται η διαχρονική έγνοια της Εκκλησίας της Κύπρου, για τον καταρτισμό ιεροψαλτών οι οποίοι θα υπηρετήσουν στο ιερό αναλόγιο.

Η λειτουργία της Σχολής σκοπό έχει όπως εκπαιδεύσει τους επιθυμούντας να εντρυφήσουν στην Ιερά του Δαμασκηνού Τέχνη, έτσι ώστε να «γίνουν επιτήδιοι», κατά τον Στυλιανόν Χουρμούζιον, στην Εκκλησιαστική μας μουσική.

Τα μαθήματα της Σχολής χωρίζονται σε τέσσερις κύκλους μαθημάτων, με τον κάθε κύκλο να ασχολείται και με ένα είδος της Βυζαντινής μελοποιίας. Στο πρώτο στάδιο του πρώτου κύκλου μαθημάτων περιλαμβάνεται η εκμάθηση της σημειογραφίας της Βυζαντινής Μουσικής και ακολούθως η διδασκαλία και εκμάθηση του σύντομου ειρμολογικού είδους της μελοποιίας, και στους οκτώ ήχους της Βυζαντινής Μουσικής. Ακολουθεί ο δεύτερος κύκλος μαθημάτων όπου περιλαμβάνει την διδασκαλία και εκμάθηση του σύντομου στιχηραρικού είδους μελοποιίας από το Αναστασιματάριον, συμπεριλαμβανομένων των Δογματικών Θεοδοκίων και όλων των Δοξαστικών Εωθινών του Όρθρου των Κυριακών και ενδεικτικών δοξαστικών εορταζομένων Αγίων. Στον τρίτο κύκλο μαθημάτων περιλαμβάνεται η εκμάθηση των αργών καταβασιών, αργών δοξολογιών και πολυελέων που σκοπό έχουν την περαιτέρω παιδείαν και εκπαίδευση των μαθητών στο αργό στιχηραρικό είδος μελοποιίας. Ο τέταρτος κύκλος μαθημάτων περιλαμβάνει όλα τα παπαδικά ήτοι αργά μέλη των Λειτουργιών Χρυσοστόμου και Βασιλείου καθώς και των Προηγιασμένων. Σε αυτόν τον κύκλο εντάσσονται τα Χερουβικά, Κοινωνικά των Κυριακών, της Εβδομάδος και του ενιαυτού. Επιπλέον οι μαθητές διδάσκονται τα αργά κεκραγάρια του Ιακώβου, το οκτώηχον Θεοτόκε Παρθένε του Μπερεκέτη και άλλα μαθήματα.

Στα πλαίσια της διδασκαλίας της Βυζαντινής Μουσικής είναι σημαντικό να αναφερθεί επίσης ότι οι μαθητές ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις ακολουθίες της εκκλησίας και να παρακολουθούν στο αναλόγιο καταξιωμένους ιεροψάλτες. Αρκετοί από τους μαθητές της σχολής συμμετέχουν ήδη στις ακολουθίες διαφόρων ναών της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας, όπως του Καθεδρικού Ναού, της Φανερωμένης, της Αγίας Σοφίας και αλλού, ναοί στους οποίους υπηρετούν προσοντούχοι ιεροψάλτες που έχουν την ικανότητα να τους βοηθήσουν έτσι ώστε

και αυτοί με την σειρά τους, όταν αποκτήσουν τα απαραίτητα προσόντα, να επανδρώσουν επάξια ψαλτήρια και να διακονήσουν έτσι την εκκλησία.

Θα πρέπει ακόμη να αναφερθεί ότι αρκετοί από τους μαθητές της Σχολής συμμετέχουν στον Χορό Ιεροψαλτών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου «Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός» όπου η συμμετοχή τους, τους βοηθά έτσι ώστε να εντρυφήσουν στο είδος των ψαλτικών μαθημάτων που εκτελείται από την χορωδία. Ακόμα η συμμετοχή τους σε αυτήν τους βοηθά να σηνειδητοποιήσουν ότι ο ιεροψάλτης δεν πρέπει να κινείται ως μονάδα, αλλά ενίοτε και ως ομάδα εναρμονιζόμενος με τους συναδέλφους-συμψάλτες του.

Σε αυτά τα χρόνια επίσημης λειτουργίας της Σχολής, πρέπει να πούμε ότι ξεκινούν αρκετοί μαθητές και μαθήτριες τη φοίτησή τους στη σχολή. Από αυτούς συνεχίζει την φοίτησή του στην Σχολή περίπου το ένα τρίτο. Ο λόγος που ένα ποσοστό αποχωρεί από την Σχολή, είναι το ότι αρκετοί ξεκινούν με ενθουσιασμό, ο οποίος χάνεται όταν αντιληφθούν τον κόπο και τις θυσίες που χρειάζεται να κάνει κάποιος για την εκμάθηση της Βυζαντινής μας μουσικής. Γι' αυτό μετά από πολλή σκέψη και προβληματισμό, προχωρούμε σε πρώτο στάδιο στην έκδοση του «Προσομοιαρίου», το οποίο θα περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό αυτόμελων σε βυζαντινή παρασημαντική και μεγαλύτερο αριθμό προσομοίων, που ψάλλονται στις ακολουθίες του Εσπερινού και του Όρθρου στους Ναούς. Με αυτό τον τρόπο επιθυμούμε να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον στους μαθητές, εάν δεν έχουν την δυνατότητα της μελέτης σε βάθος της Βυζαντινής Μουσικής όπως την διδάσκουμε στη Σχολή. Σε δεύτερο στάδιο το «Προσομοιάριο» θα περιλαμβάνει όλες τις καταβασίες του ενιαυτού, όπως και συντομότατα Χερουβικά και επιπλέον σύντομα Λειτουργικά και «Άξιον εστί». Με αυτό τον τρόπο ευελπιστούμε παράλληλα να δημιουργήσουμε ομάδες βοηθών ιεροψαλτών για το έργο των ιερέων στις καθημερινές ακολουθίες, σε συνδυασμό με αυτό της εκ βάθους

διδασκαλίας της Βυζαντινής Μουσικής, όπου οι μαθητές θα έχουν την κατά το δυνατό πληρέστερη γνώση.

Με αυτή την ευκαιρία Μακαριώτατε, να μου επιτρέψετε να πω πως όταν κάποιος αποφασίσει να εμβαθύνει στη Βυζαντινή Μουσική, σε κάθε ύμνο, θα ανακαλύπτει ένα κρυμμένο θησαυρό. Αυτός ο κρυμμένος θησαυρός έχει να κάνει είτε με καθαυτή τη μελωδία του ύμνου, είτε με τα θεολογικώτατα λόγια του ύμνου τα οποία ως διδάσκοντες ενίοτε αναλύουμε στους μαθητές, είτε και με τα δύο.

Σε αυτό το σημείο Μακαριώτατε, να μου επιτρέψετε να αναφέρω πως στο μυαλό εμάς των διδασκόντων βρίσκεται αυτό που ανεφέρθη στην πρώτη σύσκεψη της επιτροπής της Σχολής της Βυζαντινής Μουσικής τον Σεπτέμβριο του 2014. Ανεφέρθη ότι κανείς δεν περισσεύει στην Σχολή, για να πούμε ότι θα τον διώξουμε από τη σχολή, εξαιτίας ικανότητας ή ηλικίας. Άλλωστε είπαμε ότι ακόμη και εκείνος που δεν έχει προικιστεί με την ικανότητα να ψάλλει, σίγουρα θα έχει την ικανότητα να βοηθήσει στα αναγνώσματα των ακολουθιών στην εκκλησία, άτομα τα οποία για τους ιερείς είναι πολύτιμοι βοηθοί για τις καθημερινές και τις σαρακοστές, έτσι ώστε να μπορέσουν να επιτελέσουν τις ακολουθίες. Αυτή την φιλοσοφία συνεχίζουμε να την διαφυλάττουμε, γιατί κανείς δεν γνωρίζει τι θα μπορούσε να γίνει αν δεν υπήρχαν ακόμη και οι βοηθητικοί ψάλτες, να βοηθούν τον ιερέα στο λειτουργικό του έργο κατά τους Εσπερινούς, τις Λειτουργίες και τις άλλες ακολουθίες των καθημερινών. Άλλωστε κανείς άλλος δεν θα μπορούσε να καταλάβει την αξία αυτής της πρακτικής, παρά εσείς Μακαριώτατε που αφουγκράζεστε την αγωνία των ιερέων σας.

Κατά τη σημερινή εκδήλωση αποφοιτούν από την Σχολή οκτώ μαθητές, μετά από γραπτές και προφορικές εξετάσεις, οι οποίες διενεργήθησαν από-τριμελή επιτροπή η οποία απαρτιζόταν από τους κ. Ανδρέα Κουκκίδη, πρωτοψάλτη στον Ιερό Ναό Φανερωμένης και μέλος της επιτροπής της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής, από τον

κ. Κυριάκο Σωφρονίου δάσκαλο στην Σχολή και Λαμπαδάριο του Ναού της Φανερωμένης, καθώς και του ομιλούντος,. Η εξεταστική επιτροπή απεφάσισε όπως απονεμηθούν πτυχία αποφοίτησης στους έξι από τους οκτώ μαθητές και απολυτήρια παρακολούθησης στους δύο από αυτούς.

Τελειώνοντας την ομιλία μου αυτή ως απολογισμού στην προσπάθεια που κάνει η Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου για την διάδοση της Βυζαντινής μας Μουσικής, να μου επιτρέψετε Μακαριώτατε να αναφέρω αυτό το οποίο γράφει ο εκ Τάλας καταγόμενος Οικονόμος Χαράλαμπος, στον πρόλογο του θεωρητικού του «Χορδή». Γράφει *«παραδίδομεν ἤδη την μελέτην μας αὐτὴν εἰς τοὺς περὶ την Βυζαντινὴν Μουσικὴν ἀσχολουμένους, οὐχὶ ὡς τέλειόν τι ἔργον, διότι οὐδέν ἔργον ἀνθρώπινον εἶναι τέλειον, ἀλλὰ διὰ να κεντήσωμεν τον ζήλον και την φιλομάθειάν τῶν ὑπὲρ τῶν πατρικῶν μας παραδόσεων* χάριν τῶν ὁποίων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων και οἱ σοφώτατοι πρόγονοι ἡμῶν ἐμερίμνησαν τόσον διὰ την γλῶσσαν ὅσον και διὰ την μουσικὴν.... και μετ' αὐτοὺς οἱ προπάτορες, διδάσκαλοι και πατέρες διαδοχικῶς μέχρις ἡμῶν, οἵτινες κατὰ το Εὐαγγελικόν λόγιον, ἤλθομεν να λάβωμεν μέρος «εἰς τον κόπον αὐτῶν».*

Εὐχεσθε Μακαριώτατε ὅπως οἱ προσπάθειες ἡμῶν των διδασκόντων της Σχολῆς της Βυζαντινῆς Μουσικῆς της Ιεράς Αρχιεπισκοπῆς Κύπρου, που εἶναι ἀνθρώπινη προσπάθεια και ἡ οποία δεν εἶναι τέλεια, να κεντήσῃ τον ζήλο και τη φιλομάθεια για τις πατρικὲς μας παραδόσεις ὅσο και περισσότερων συνανθρώπων μας, ιδιαιτέρως νέων, μιας και οἱ τέσσερις ἀπὸ τοὺς ἑξι ἀποφοίτους μας εἶναι νεαροὶ στην ηλικία, για την Ιερά του Δαμασκηνοῦ τέχνη. Εἴθε ο Κύριος δι' ευχῶν σας Μακαριώτατε, να μας δίνει την δύναμη, προς ἐπίτευξιν των στόχων και σκοπῶν της Σχολῆς.